

Ljubinočica —
 Nočica
 Ljubi.
 Letinočica —
 Nočica
 Leti.
 Cvetinočica
 Nočica
 Cveti.

Ali:

Na bregu.
 Gorastala
 Na bregonebu —
 Na bregonebu
 Gorastala.
 RibičIdali
 MrežESčolnov
 MrežESčolnov
 RibičIdali.
 Kresiognjijose
 Pod smrekogoslmi
 Pod smrekogoslmi
 Kresiognjijose.
 Vodanebise
 Nebovodise
 Nebovodise
 Vodanebise.

Primerov je dovolj. Futuristi so res boljše v umetnosti. Negirati staro, je lahka stvar, toda dati novo, fino robo, to je težavna zadeva. Usaja se lahko vsak. Tudi psiček laja na mesec. Mesec pa plove nemoteno po svojih večnih potih.

Pavel Golia.

Franz Stroh, Die altslawische Besiedlung des Oberen Mühlviertels. —
 72. Jahresbericht des Museum Francisco-Carolinum. Linz 1914. Str. 63—107.

Omenjena razprava je izšla izpod peresa germanista. Njen predmet je proučevanje slovanskih krajevnih imen v takozvanem Oberes Mühlviertel, to je pokrajina na levem bregu Donave, severno in severnozapadno od Linca, okrog rečice Große Mühl. Nedvomno je, da imamo v tem kotičku Zgornjega Avstrijskega računati s starimi slovanskimi naselbinami, enako nesporno pa je tudi, da ne vemo in ne moremo določiti, so li bili ti Slovani izšli iz severnih (Čehov) ali iz južnih (Slovencev). Franz Stroh je tako srečen, da misli, da je on prvi, ki je ta problem našel (str. 72); našel namreč v toliko, ker meni, da so drugi raziskovalci pred njim videli v teh Slovanih Slovence. Vendar je ta problem star že toliko časa, kolikor časa se sploh ve o tukajšnjih naselbinah. Nikakor ne mislim na tem mestu reševati tega problema; hočem le ob Strohevih nazorih sprožiti nekaj misli in ugovorov, ki jih nameravam drugod v celoto strniti in pojasniti ta problem, v kolikor je to pač sploh mogoče.

Predvsem bi omenil, da Stroh za svoje delce ni vporabil vse tozadevne literature; prereka se sicer z nekim Vielhaberjem in Sekkerjem (str. 70—72), ki sta pisala o teh slovanskih naselbinah v političnih časopisih („Mühlviertler Nachrichten“ in linška „Tages-Post“), in sta videla v naseljencih Slovence. Radi takih novic se pač znanstveno delujočemu človeku ni treba razburjati; še manj pa, nekako zmagoslavno vzklikati: „Die Beweise, die man bisher zur Unterstützung der Hypothese von der südslavischen Invasion erbrachte, sind Scheinbeweise“ (72). Tu misli namreč *g-* v *Görzer*, ki služi Vielhaberju za dokaz južnoslovanskosti (proti češkemu *h-*) in pa par ponesrečenih Sekkerjevih razlag. Ta dva gospoda bi Stroh po vsej pravici lahko pustil neomenjena in tudi lokalni patriotizem pri tem ne bi nič trpel. Pričakovali bi pa, da nam Stroh navede tudi drugo literaturo. Kje je n. pr. ostal naš Pajk, Črtice o nekdanjih slovanskih naselbinah v Gorenji Avstriji, Izv. Muz. Dr. VII. (1897) 181. sl.; pričakovali bi tudi, da nam pove Stroh mnenje Niederleja, prim. njegov članek „Jak daleko seděli Čechové na jih? v ČČH. XV. (1909) 72 sl. in pa Slov. Star. II. 351 in 354 sl.

Pa poglejmo si stvar nekoliko поблиže! Strnadt in Kämmerl sta videla v slovanskih naseljencih tega gornjeavstrijskega okraja Slovence in sicer radi tako pogosto se nahajajočega nazova *Wind-* (n. pr. *Windberg*, *Windorf*, *Windner*) in *Windisch-* (n. pr. *Windischberg*). To je res. A že Niederle l. c. je menil, da ime *Winidi* ne znači samo Slovencev, marveč tudi Čehe, kar ponavlja tudi Stroh. Vendar stvar ni tako enostavna in — za svojo osebo — sem istega mnenja kot E. Muka (Arch. f. slav. Phil. 26, 545: „denn nur die Polaben (Obodriten und Wilzen-Lutitzen), Sorben und Slovenen wurden und werden von den Deutschen Wenden bez. Winden genannt, nie aber Polen und Čechen (Böhmen)“). Stroh pa gre kar lahko preko tega mnenja. Navaja citat iz Bretholza (*Beowinidi*) in Šafařika, ki pravi, da najdemo nazov *Winidi*, *Windi*, *Windones* pri analistih tudi za Čehe. Niederle l. c. navaja *Chronicon Gothanum*, *Chronicon Moissiacense* in *Annales Xantenses*; a tod povsod beremo le *Beowinidi*, *Cichu-Windones* in podobno. Res *Winedi* piše samo Fredegar (lib. IV. c. 48; c. 68), ko govori o slovanskem uporu proti Obrom pod Samom in o Samovi vojni s Franki. Prav nič gotovega pa ni, da imamo v Samovih *Winidih* videti Čehe. Vse Fredegarjevo poročilo kaže preveč na Turingijo in ne bodo li ti *Winidi* severozapadni Slovani (deloma že izmrli), kamor kaže tudi pleme Srbov pod Drvanom (*Dervanus dux gente Surbiorum*)? Edino lé omemba Langobardov kaže tudi na Korotance. Vendar ni moja naloga, tu razpravljati o velikosti Samove države, gl. o tem Kos, Gradivo I. št. 154 z opombami, s katerimi se ne morem strinjati (podobno Gruden, Zgodovina, I. 17 sl.) in pa kot drug ekstremen nazor Nemeček, 23. Jahresbericht der deutschen Landesoberrealschule in Mährisch-Ostrau, 1906. Že radi te nejasnosti ne moremo kratkomalo Fredegarjevih *Winidov* razširiti na Čehe. Ne morem dalje dokazati, da nimamo Čehov že v VIII. stol. na severnem donavskem bregu, le to morem reči, da se Niederle moti, ako sklepa (ČČH. XV. 73) takole: „Ale čteme-li r. 791, že část vojska Karlova (na výpravě proti Avarům), vracela se z Panonie zpět „per Beehaimos“, jsou tím patrně míněni Češi při severním břehu Dunaje, neboť průchod zemí Českou do Sas nebo Durinska je velmi nepravděpodobný. Tím spíše, že se podle annálů vraceli zpět tou cestou, kterou přišli, tedy do Řezna, kde Karel své vojsko sebral.“ Poglejmo v

Einhardove annale; tam beremo, da je Karl zbral vojsko in jo v treh tokih vodil proti Avarom; jeden tok pod vodstvom Theoderika in Meginfrida, je šel „per aquilonalem Danubii ripam“ in ko so bili boji zmagoslavno končani, piše annalist: „Alias vero copias, quibus Theodericum et Meginfridum praefecerat (namreč Karl), per Beehaimos via, qua venerant reverti praecepit.“ Te „copiae“ pa se niso vrnil v Režno, kakor piše Niederle, ker beremo dalje: „Sic peragrata ac devastata magna parte Pannoniae cum incolomi exercitu Francorum in Baioariam se (t. j. Karl) recepit. Saxones autem et Frisiones (ti so bivali na severu) cum Theoderico et Meginfrido per Beehaimos, ut iussum erat, domum regressi sunt.“ Iz tega vidimo, da ta del, ki je prodiral na severnem bregu, ni šel na Bavarsko nazaj, ampak domov in to preko Češke. Iz tega terej še nikakor ne sledi, da imamo že v tem času na severnem donavskem bregu Čehe. Imamo jih pač 200 let pozneje, in tudi že na južnem bregu; prvič so omenjeni l. 987, torej dokaj pozno. Jeli potem verjetno, da sklepam per analogiam, da bi Čehi že v VII. stol. prekoračili nordwaldski pragozd in se naselili v Oberes Mühlviertel? Ni li bolj umevno, da so alpski Slovani (špecijalnega imena (Slovenci, južni Slovèni) nočem rabiti, ker imam v mislih le pritok z južne strani ter se tu ne spuščam v vprašanje kakršnekoli jezikovno dovršene diferenciacije), ki so se naseljevali — kakor vemo — tudi ob Aniži, Ipuši, Štiri, Travni, po Hausrucku, prekoračili tudi Donavo? (gl. Kos, Spomenica tisočletnice Metodove smrti, str. 90 sl.) Dalje moramo tudi pomisliti, da so tod ob času naselitve Slovanov v Alpah vodile še poleg rek stare rimske ceste: Noreia — Stiriatis — Gabromagus — Ovilavis; Ovilavis — Juvavum; Ovilavis — Lentia — Joviacum — Boiodurum, in da so se Slovani najbrž tudi po teh cestah izprehajali proti severu. Stroh sam pravi, da imamo v tem okraju dvojno slovansko plast, staro in mlajšo (slednjo v XII.—XIII. stol.) in zdi se mi, da se ne motim, ako menim, da je prva južni (prva slovanska plast je najmanj iz VII. stol., ker že l. 827. najdemo v listini, pisani na Chestinbercu, pet Slovanov z nemškimi imeni, torej že pokristjanjenje in germanizacijo), druga pa severni pritok. V tem me potrjuje dejstvo, da n. pr. ob reki Große Mühl, ki bi bila Čehom s svojim tokom naravnost vodnica, nimamo nobenih slovanskih naselbin, pač pa ob Pesenbachu in Roteli, ki tečeta to stran Nordwalda. Na vsak način pa se je lotil Stroh tega vprašanja z neodpušljivo veliko površnostjo. Danes pač ne bomo več trdili, da so se Čehi priselili v svoja sedanja bivališča z juga; zato so tozadevne Strohjeve misli brezpredmetne in ne pojasnijo slovanske naselitve. Pozneje rabi Stroh sam stavke kakor: „auf jüngere tschechoslavische Zuwanderung verweisen die O. N.“ str. 102) in sam smatra dotok z juga za verjetnejši (str. 76). Prvi del razprave je name napravil vtis, da se Stroh kar ni mogel odreči misli južnega pritoka Slovanov, da pa je le rad škilil na Čehe, in to le radi tega, ker je pač hotel polemizirati z imenovanima gospodoma Vielhaberjem in Sekkerjem. Njegova izvajanja, ki slednjič niso drugega kot cela vrsta nabranih in prepisanih citatov, niso niti temeljita niti znanstvene narave.

V drugem delu razpravlja Stroh o posameznih krajevnih imenih. Le nekoliko pripomb hočemo podati. Kakor že marsikomu, tako je tudi Strohu slovanska slovnica tuja vas (prim. na str. 87 „slawisches tönendes s“). Nihče tudi ne zahteva, da naj se je nauči; če pa že hoče govoriti in soditi o teh stvareh, potem pa je njegova dolžnost, da jo malo pozna. Tako meša sufikse,

in sta mu kar približna znaka in spozabi se celo tako daleč, da napiše na str. 79: „asl. *tréb n* = idoneum esse.“¹ Razlaga namreč ime *Trefling*, v listinah še *Trefenic* in podobno; v *threbenicha* vidi menda sufiks *-icha* in da imenu pomen „den zur Siedlung günstigen, geeigneten Ort“; pomeni pa iztrebljen kraj in *threbenicha* je *tréb-nik*.

Ako je osebno ime *Zemilo* (str. 87) res nekdanji *vsemit*, potem bi ta oblika kazala na jug, kajti Čehi bi imeli *vše*— in ni verjetno, da bi za —š— stal —z—. Zdi se mi pa, da smemo pridružiti ime *Zemilo* imenom *Cemicas* (iz prve polovice IX. stol.); *Zemicho* (iz XI. stol.), *Zenugoi* (= *Sémigoi*; iz XIII. stol.), *Zemigoy* (XIII. stol.) na Gorenjskem in *Zemiliup* (XII. stol.), iz česar je menda današnji *Zemling* na Nižjem Avstrijskem ter *Sémislav* v *Zemzlavstorf* (iz l. 1232.; gl. Zahn, Ortsnamenbuch 169 1), iz česar je današnji (z) *Enzelsdorf*, severno Wildona na Štajerskem, torej deblo, ki ga imamo n. pr. v ruskem *sem-ja*.

V *Trepigo* (str. 87) vidi Stroh ime *Trebnik* (pač za *tréb*—). Mogoče je to ime v zvezi z moškim imenom *Treptna* (XI. stol.; gl. Redlich, Die Traditionsbücher 79) na Bledu; ali pa je to *Trebej*?

Regnitz— spada pač k *rak* in ne k *rēka* (str. 97).

V lastnih imenih, ki jih Stroh ni pojasnil, *Zenasit* in *Zinacho* smemo pač videti doslej drugod neohranjeno osebno ime *sen*—, na katerem slone tudi krajevna imena kakor češ. *senice*, *senětín*, *senešnice*, polj. *sieniawa* (prim. Miklošič, Denkschriften XIV. št. 272), torej *Senožit* in *Senek* (*senək*). Osebno ime *Zebon* bo pa najbrž *zabon* (prim. *zbišlav* iz *zbyslav*, Mikl. Denkschriften X. 317), teže *sobon*, prim. češ. *soboň* (*sob*).

Pri krajevnem imenu *Chotwein* (93 sl.) je Stroh zbral interesantne paralele, pusti pa ime nerazloženo. Zdi se, da moremo v tem imenu videti le končnico *-ina*, ki sicer ni preveč pogosto v rabi, a imamo vendar pri Srbih ime *Brankovina*, ali pa pri nas: *Rotwein* (pri Marenbergu; iz *Radovina*, l. 1329. *Radwein*), *Gradwein* (nad Gradcem; iz *Gradovina*, l. 1138. *Gradewin*); sklepajoč po *Chotěvice*, *Chotěnice* bi imeli v našem imenu *Chotěvina*.

Neusserling (str. 98.) nam je nov primer za prehod skupine —dl— v —rl— (gl. Ramovš, Arch. f. slav. Phil. 36, 456—457); listina piše še *Neuzzedling*, kar smatra Stroh za „na *sedlnik*“, najbrž prav, prim. vas *Selnik* pri Želimljah; —dl— še nikakor ne govori za češke naseljence, kakor misli Niederle l. c., ki vidi povsod Čeha, kjer so krajevna imena *jedla* namesto *jela* (zato prav do Drave) in ki je celo *Jedlese* in *Jedlersdorf* (ne *Jedlesdorf*) pri Dunaju proglasil za češka, dasi so stare oblike teh dveh imen *Outcinessewe* (dat.) *Uezensé* (prvotna oblika *Uotilines-sé*; spada k osebному germanskemu imenu *Uotilo-Uoto*) in *Urtugestorf* (t. j. *Kampfdorf*); k etimologiji teh imen gl. Nagl, Dialektforschung und geogr. Namenskunde v Festschrift d. Ver. f. Landeskunde v. N.-Oest. 1914, 4 sl.

Kakor je nastala štajerska *Ragnitz* (prim. Štrekelj, ČZn, 2), tako bo pač tudi *Lagnitz* (pri Strohu brez razlage; str. 97) prvotna *Lakovnica*, prim. dvoje *Lakovnic* v novomeškem okraju in *Lakovnica* pri Laškem trgu. Težko pa je najti v *Stammering*-u nekdanji *smr-nik* (str. 98); ime je pač germansko.

¹ Podčrtal jaz. R.

Ime *Zwettl* (str. 100.) pa kaže človeku na Češko, prim. *Světla*, s čimer se strinja tudi dejstvo, da so vsa taka imena na severni strani Nordwalda.

Krajevno ime *Klum* nas zopet spominja na Niederleja l. c., ki zahteva za Čehe *kulm*—, za Slovence pa edinole *kolm*—, ter tudi v koroških *Kulmitz*, *Kulmitzen* (pri Sv. Vidu) vidi češke naselbine. Vemo pa, da slovenski jezik do XV. stol. ni imel tu —*ol*—, temuč dolgi zlogotvorni *l*; transkribirali pa so ta glas različno: tako bereš pri *Schumiju*, Urk. B. d. Herz. Krain s. v.: *Cholm* (l. 1102.) v Istri in *Cholm* (l. 1261.) na Kranjskem; prim. še *Tulminum* (štirikrat). Da, Oblak LMS. 1889, str. 142 se je zelo čudil, kako to, da beremo že v tej zgodnji dobi —*ol*—, iz česar sledi, da je pričakoval samo —*ul*— ali —*el*—, —*al*—. Na drugem mestu (Slov. Stud. III.) bom natančneje pojasnil ta pojav, ki je odvisen od sosednjih labialov; tu opozorim le na dejstvo, da piše še celo Trubar pri labialih skoro vedno —*ul*— n. pr. *vulzhizha* CH, 273, *mulzhe* T57, 101 i. dr. Naše ime *Klum* pa z gotovostjo ni južnoslovanska, marveč poznejša češka naselbina, kakršne imame še *Pebersdorf*, *Pehaimstorf* in podobnih nemalo.

V *Jaukenberg* (starejše *de Jouchenberge*) se Stroh trudi najti besedo *jug*. Mislim, da je v tem imenu naš *Ihan* (starejše *Juhan*, prim. nemško *Jauchen*), na kar me navaja *Jauchendorf* (južno od Cmureka), ki ga listine imenujejo *Janichendorf* (l. 1307.), *Janchindorf* (l. 1400.) in podobno; gl. Zahn, OB. 279/1; ne tiči li tu ime *Ivan*?

Pri imenu *Zarg*, ki ga izvaja iz besede *zorica*, je bral Stroh najbž —*c*— za —*k*— à la *cantare*, in se še sklicuje na isto napako pri Kämmelu, Anfänge, 147, op. 1. „*Zorica = Sörg*“ (na Koroškem). *Zarg* bo najbrže *Zoriko*, prim. hrv. *Zorkovci*.

S karte, ki je delcu pridejana, človek lahko nekaj sklepa; kar je slovanskih naselbin na severni strani Nordwalda, bodo pač češke; južne pa so po mojem mnenju, kakor že rečeno, naselbine alpskih Slovanov, vmes pa pomešane mlajše češke, ki gotovo ne segajo čez X. stoletje nazaj. Da so v tem okraju bile pred Slovani že bavarske naselbine (že od leta 500 po Kr.), to vemo iz zgodovine in Stroh je podal par lepih imenskih razlag; v germanistiki je pač bolje podkovan.

Dr. Fr. Ramovš.

